

ingediend op **2079** (2023-2024) – Nr. 2
29 maart 2024 (2023-2024)

Verslag

namens de Commissie voor Economie,
Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door Kurt Vanryckeghem

over het ontwerp van decreet

over de activering van leefloongerechtigden
via de verplichte inschrijving
bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling
en Beroepsopleiding

Documenten in het dossier:
2079 (2023-2024) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie:

Voorzitter: Robrecht Bothuyne.

Vaste leden:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Rita Moors, Axel Ronse;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Els Sterckx;

Robrecht Bothuyne, Kurt Vanryckeghem;

Maurits Vande Reyde, Bart Van Hulle;

Meyrem Almaci, Imade Annouri;

Thijs Verbeurgt.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;

Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Wim Verheyden;

Stijn De Roo, Loes Vandromme;

Steven Coenegrachts;

Johan Danen, Björn Rzoska;

Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

1.	Toelichting	4
1.1.	Context	4
1.2.	Doelstellingen	4
1.3.	Toepassingsgebied en verplichte inschrijving	4
1.4.	Samenwerkingsmodel	5
1.5.	Advies van de Raad van State	5
2.	Algemene bespreking	6
2.1.	Tussenkomen van de leden	6
2.2.	Antwoorden van de minister	8
3.	Artikelsgewijze bespreking	8
4.	Eindstemming	8
	Gebruikte afkortingen	9

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie besprak op 21 maart 2024 het ontwerp van decreet over de activering van leefloongerechtigden via de verplichte inschrijving bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding.

1. Toelichting

Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, licht het ontwerp van decreet toe. Het is voor de minister een belangrijk decreet dat de verplichte inschrijving van leefloongerechtigden bij VDAB regelt in Vlaanderen.

1.1. Context

De ambitie van de Vlaamse Regering om niet-beroepsactieven of andersactieven te activeren en toe te leiden naar de vele Vlaamse vacatures is bekend. De werkzaamheidsgraad is historisch hoog maar toch kunnen niet alle vacatures worden ingevuld.

In maart 2023 is het engagement van de verplichte inschrijving van leefloongerechtigden opgenomen in een conceptnota van de Vlaamse Regering met vier sporen voor een flankerende activeringsaanpak:

- de juridische verankering van de verplichte inschrijving bij VDAB;
- een laagdrempelige en complementaire dienstverlening van VDAB en de OCMW's;
- een performante data- en informatie-uitwisseling;
- een lokaal activeringspact, met een financiële stimulans voor de OCMW's om de leefloongerechtigden 'meer dan gemiddeld' te activeren.

1.2. Doelstellingen

Het voorliggende ontwerp van decreet houdt de realisatie in van het eerste spoor van de conceptnota, namelijk het juridisch verankeren van een verplichte inschrijving bij VDAB voor leefloongerechtigden. Het ontwerp van decreet wil die verplichte inschrijving ook beter faciliteren en streeft naar heldere en transparante afspraken tussen de betrokken stakeholders om tot een gepaste dienstverlening te komen. Het werkt toe naar een sterk samenwerkingsmodel, ook met de federale instanties.

1.3. Toepassingsgebied en verplichte inschrijving

Voor wie geldt de verplichte inschrijving en wat houdt de verplichting in? Dat wordt geregeld in artikel 3 en 4 van het ontwerp van decreet.

Iedere persoon die recht heeft op een leefloon of equivalent leefloon op het moment van de inwerkingtreding van het ontwerp van decreet of daarna, valt onder het toepassingsgebied. Er zijn drie uitzonderingen:

- Er is een vrijstelling van inschrijving voor leefloongerechtigden als er gezondheids- of billijkheidsredenen zijn. Zo kunnen bijvoorbeeld studenten worden vrijgesteld.
- Als de leefloongerechtigde werkt, wordt dit gezien als 'voldaan aan de verplichting'.
- Als de leefloongerechtigde al door een andere regelgeving verplicht is tot inschrijving bij VDAB dan zijn de regels uit de andere reglementering van toepassing. Dit is bijvoorbeeld het geval voor inburgeraars.

Wie leefloongerechtigd wordt, moet zich inschrijven binnen de vier maanden na de beslissing van de toekenning van een leefloon door het OCMW. Wie leefloongerechtigd is op het moment dat het ontwerp van decreet in werking treedt, moet zich inschrijven binnen de drie maanden.

1.4. Samenwerkingsmodel

OCMW's

Het ontwerp van decreet gaat uit van een samenwerkingsmodel tussen VDAB en de OCMW's. Artikel 5 en 6 bepalen wat van de OCMW's wordt verwacht. Het betrokken OCMW:

- beslist of de leefloongerechtigde voldoet aan de voorwaarde. Ook de inschatting van gezondheids- en billijkheidsredenen is een bevoegdheid van de OCMW's;
- informeert de leefloongerechtigden over hun rechten en plichten en dus ook over de verplichte inschrijving en wat dit voor hen betekent;
- bepaalt verder of het de begeleiding van de leefloongerechtigde zelf opneemt of overdraagt aan VDAB en stelt VDAB in kennis van deze beslissing.

VDAB

Artikel 6 tot en met 8 en 10 van het ontwerp van decreet gaan in op wat men van VDAB mag verwachten:

- VDAB noteert de beslissing van het OCMW of het zelf de begeleiding op zich neemt of dit overlaat aan VDAB. In dat laatste geval start VDAB de begeleiding.
- De leefloongerechtigde kan gebruik maken van het VDAB-aanbod. Vacatures en opleidingen zijn hoe dan ook beschikbaar.
- Als VDAB instaat voor de begeleiding en de leefloongerechtigde weigert zijn medewerking aan de begeleiding, rapporteert VDAB aan het OCMW.
- VDAB nodigt het OCMW uit voor een jaarlijks overleg op strategisch, tactisch en operationeel niveau.

Gegevensuitwisseling

Artikel 9 gaat over de uitwisseling van persoonsgegevens tussen VDAB en de OCMW's. Concreet gaat het over identificatiegegevens, inschrijvingsgegevens, gegevens over de begeleiding naar werk en de bijhorende opvolging, en andere gegevens die nodig zijn om te komen tot een optimale samenwerking.

Samenwerking met de federale overheid

Concreet raakt het ontwerp van decreet aan bevoegdheden van de Vlaamse minister van Werk en van de federale minister van Maatschappelijke Integratie. De Vlaamse Regering sluit met de Federale Regering een samenwerkingsakkoord om te voorzien in een werkingskader voor de activering van leefloongerechtigden. Het samenwerkingsakkoord zal via een instemmingsdecreet kracht van wet worden en op die manier worden omgezet in regelgeving.

In de memorie van toelichting is een opsomming terug te vinden van de onderdelen van het akkoord die door de Vlaamse Regering als minimale inhoud worden beschouwd.

1.5. Advies van de Raad van State

Het advies van de Raad van State heeft aanleiding gegeven tot wijzigingen wat betreft de inhoud van het ontwerp van decreet en de inwerkingtreding ervan (artikel 12).

De bepalingen over de verplichte inschrijving (artikel 3 en 4) en het aanbod van VDAB (artikel 7) treden onmiddellijk in werking na publicatie in het Belgisch Staatsblad.

De bepalingen over het samenwerkingsmodel (artikel 5 en 6 en artikel 8 tot en met 10) treden in werking na het afsluiten van het samenwerkingsakkoord en staan nu dus voorwaardelijk in het ontwerp van decreet.

In het ontwerp van decreet zelf staat nu geen bepaling meer over de minimale inhoud van het samenwerkingsakkoord (artikel 11).

Op die manier wordt volgens de minister ook rekening gehouden met gelijkaardige opmerkingen in de adviezen van de VVSG, de SERV en de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens.

2. Algemene bespreking

2.1. Tussenkomen van de leden

Tussenkomen van Axel Ronse

Axel Ronse merkt op dat de activering van leefloongerechtigden de voorbije regeerperiode herhaaldelijk aan bod kwam in vragen om uitleg en conceptnota's.

De N-VA-fractie zal het ontwerp van decreet goedkeuren. Een bezorgdheid van de fractie is wel wat de verplichte inschrijving van leefloongerechtigden concreet zal veranderen. Het is nog altijd het OCMW dat zal beslissen of een leefloongerechtigde voldoet aan de voorwaarden voor verplichte inschrijving bij VDAB. Mensen die bijvoorbeeld kampen met een zware verslavingsproblematiek of in grote armoede leven, zullen door de OCMW's wellicht niet rijp worden geacht voor begeleiding naar werk. Personen die worden tewerkgesteld op basis van artikel 60 van de OCMW-wet worden doorgaans vandaag al ingeschreven bij VDAB. Hoe groot is dan de groep die nog zal worden ingeschreven? Heeft de minister daar gegevens over?

REMI is een online tool die op maat van ieder gezin vaststelt in welke mate het gezinsinkomen toereikend is om menswaardig te kunnen leven. Mensen kunnen boven op het leefloon een extra maandelijkse vergoeding ontvangen. Wie leefloongerechtigd is en een dergelijke vergoeding krijgt, kan inkomensverlies lijden als hij in een traject naar werk stapt. Kan de minister dat op het Overlegcomité aankaarten?

Tussenkomen van Thijs Verbeurgt

Thijs Verbeurgt stelt dat zijn standpunt aansluit bij het advies van de VVSG over het ontwerp van decreet. Hij citeert: "Hoewel wij niet gekant zijn tegen de doelstellingen van het voorliggend ontwerpdecreet met name de doelgerichte activering van (equivalent) leefloongerechtigden, een betere samenwerking tussen VDAB en OCMW's en performante data- en informatie-uitwisseling tussen VDAB en OCMW's, dialoog met de federale overheid, tekenen wij voorbehoud aan tegen dit wetgevend initiatief.

De wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie (RMI-wet) geeft de OCMW's de opdracht het recht op maatschappelijke integratie te verzekeren. Dat recht kan bestaan uit een tewerkstelling en/of een leefloon. De wet stelt ook de voorwaarden vast waaraan een persoon tegelijkertijd moet voldoen om het recht op maatschappelijke integratie te kunnen genieten. Een van die voorwaarden is werkbereid zijn, tenzij dit om gezondheids- of billijkheidsredenen niet mogelijk is."

De inschrijving van leefloongerechtigden bij de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst is volgens de VVSG een praktijk die al lang bekend en gangbaar is bij vrijwel alle OCMW's. In het licht daarvan heeft het voorliggende decretale initiatief volgens de VVSG geen enkele juridische noch praktische meerwaarde. Het voert geen nieuwe verplichting in en het zorgt voorodeloze verwarring in het werkveld.

Thijs Verbeurgt heeft dezelfde opmerkingen als de VVSG. Hij staat achter de doelstelling van activering van leefloongerechtigden en een betere samenwerking tussen VDAB en de OCMW's, maar wat is de meerwaarde van dit ontwerp van decreet? Het is veelzeggend dat de lokale besturen, die mee aan het stuur zitten, stellen dat het decreet voor nodeloze verwarring op het terrein zorgt.

Verplichte inschrijving klinkt mooi maar als VDAB niet klaarstaat om daarmee aan de slag te gaan, is dat meer communicatie dan beleid. Het lid verwijst naar de recente bespreking van het onderzoek van Deloitte en Roland Berger over de rol van VDAB in de arbeidsmarkt van de toekomst. De minister verklaarde toen meer te willen inzetten op individuele bemiddeling. Het ontwerp van decreet zou dan volgens het lid moeten samengaan met een actieplan om de begeleiding van leefloongerechtigden door VDAB te concretiseren, met onder meer extra bemiddelaars. Dat plan ontbreekt waardoor de meerwaarde van het ontwerp van decreet niet duidelijk is. Hoe zal dit ontwerp van decreet volgens de minister een wezenlijk verschil uitmaken en hoe zal de minister verwarring op het terrein vermijden? Verwijzen naar de toekomstige rol van VDAB gaat volgens het lid niet op, gelet op de inwerkingtreding van het ontwerp van decreet.

Tussenkomst van Ilse Malfroot

Ilse Malfroot stelt dat het om een belangrijk ontwerp van decreet gaat. De Vlaamse Belangfractie schaart zich achter de doelstellingen die eerder werden opgenomen in de conceptnota van de Vlaamse Regering over de flankerende activeringsaanpak voor de verplichte inschrijving van leefloongerechtigden.

Een bekommernis van de fractie is dat opnieuw de verantwoordelijkheid wordt doorgeschoven naar de lokale besturen. VDAB moet begeleiden maar kijkt naar het OCMW als partner. Er zijn veel inspanningen gebeurd om bepaalde doelgroepen te activeren maar men kijkt altijd naar andere partners, soms in het nadeel van de doelgroep, in dit geval de leefloongerechtigden.

Voor de fractie is het belangrijk dat het ontwerp van decreet duidelijkheid schept. De SERV stelt in zijn advies dat het voor de doorwerking van het decreet belangrijk is om binnen de OCMW's te bekijken hoe de activeringsopdracht het best wordt opgenomen en hoe in correcte begeleiding naar werk kan worden voorzien, zowel in grote als kleine OCMW's. In de memorie van toelichting wordt daarop geantwoord dat het aan de OCMW's is om zich zodanig te organiseren dat ze hun wettelijke opdracht op de meest effectieve en efficiënte manier kunnen uitvoeren. Verder wordt er niets concreet bepaald en dat is voor het lid onvoldoende als antwoord. Ook op andere opmerkingen van de SERV en van andere adviesorganen wordt volgens het lid geen duidelijk antwoord gegeven. Er is nood aan gecoördineerde en consistente communicatie waarbij alle betrokken partijen op één lijn zitten en verwarring wordt vermeden.

Ilse Malfroot vreest dat het ontwerp van decreet zal leiden tot het doorschuiven van de verantwoordelijkheid van VDAB naar de OCMW's en omgekeerd terwijl er in de praktijk niets verandert. Er worden geen doelstellingen voor activering vooropgesteld en er worden geen resultaten gemeten. Het blijft bij een vrijblijvend principieel akkoord dat alleen verwarring zal scheppen bij de doelgroepen en bepaalde partners. Om die reden zal de Vlaamse Belangfractie zich onthouden bij de stemming over het ontwerp van decreet.

Tussenkomst van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne zegt dat de cd&v-fractie het ontwerp van decreet zal goedkeuren. Het ontwerp van decreet is de logica zelve na het werk dat de voorbije regeerperiode in de commissie werd verricht. Uit de recente bespreking van het onderzoek over de toekomstige rol van VDAB bleek dat het agentschap zich de voorbije jaren

heeft getransformeerd om de mensen die niet behoren tot de klassieke doelgroep van de RVA – de uitkeringsgerechtigde werklozen – te begeleiden en te activeren. Eerder werden initiatieven genomen om andere doelgroepen zoals de tijdelijk ontheemden toe te leiden naar VDAB. Het ontwerp van decreet is dan een logische volgende stap.

De discussies die de voorbije jaren werden gevoerd hebben er ook voor gezorgd dat in de samenwerkingsakkoorden die VDAB sluit met de lokale besturen initiatieven zijn opgenomen om de toeleiding te verbeteren. De verandering is dus al bezig op het terrein. Het ontwerp van decreet zorgt nu, samen met het samenwerkingsakkoord dat met de Federale Regering moet worden gesloten, voor een duidelijk kader voor de evolutie op het terrein.

Robrecht Bothuyne begrijpt een aantal bezorgdheden van de VVSG maar het ontwerp van decreet zal niet voor verwarring zorgen. Het zal net meer duidelijkheid brengen. Het bevestigt dat iedereen die als leefloongerechtigde is ingeschreven bij de OCMW's en die klaar is voor de arbeidsmarkt, via VDAB de juiste begeleiding naar werk kan krijgen.

2.2. Antwoorden van de minister

Voor minister *Jo Brouns* is er geen verwarring. Het is duidelijk dat leefloongerechtigden zich moeten inschrijven bij VDAB die er dan mee aan de slag gaat.

Wat in de bespreking niet aan bod kwam, zijn de grote verschillen tussen de Vlaamse gemeenten wat het inschrijven van leefloongerechtigden bij VDAB betreft. Het percentage ingeschreven leefloongerechtigden varieert tussen 20 en 80 procent. De gemeenten kunnen dus nog worden gestimuleerd om de leefloongerechtigden in te schrijven. Ze kunnen daarbij ondersteuning krijgen en dan is VDAB uiteraard de bevoorrechte partner. Een op twee personen die vandaag door VDAB worden begeleid is niet-beroepsactief. De leefloongerechtigden maken deel uit van de groep niet-beroepsactieven waarop meer dan ooit moet worden ingezet. Dat is de essentie van het toekomstplan voor VDAB: het meer en beter activeren van niet-beroepsactieven.

In 2023 schreven 19.000 leefloongerechtigden zich in bij VDAB. Het aantal gaat in stijgende lijn en dat is een positieve evolutie. De minister verwijst in dit verband ook naar het lokaal activeringspact. Via dat pact werd al het engagement aangegaan om 7000 extra leefloongerechtigden te activeren. Het samenwerkingsmodel en de verplichte inschrijving zijn nieuwe fundamenten om de arbeidsmarkt die schreeuwt om werknemers te versterken.

De opmerking over de REMI-tool is terecht en de minister zal ze zeker meenemen.

3. Artikelsgewijze bespreking

Artikel 1 tot en met 12 worden zonder verdere opmerkingen aangenomen met 9 stemmen bij 5 onthoudingen.

4. Eindstemming

Het ontwerp van decreet wordt aangenomen met 9 stemmen bij 5 onthoudingen.

Robrecht BOTHUYNE,
voorzitter

Kurt VANRYCKEGHEM,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

REMI	Referentiebudget Menswaardig Inkomen
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten